

Jackson, R., & Lyons, M. (Eds). (2016). *Community care and inclusion for people with an intellectual disability*. Edinburgh: Floris Book.

„My všichni jsme znali osamělost a zjistili jsme, že odpovědí na tuto samotu je komunita.“ (Dorothy Day, 1983)

Komunitní péče a inkluze pro jedince s mentálním postižením Robina Jacksona a Marii Lyonsové je nejnovější publikací z dílny mezinárodní informační sítě hnutí Camphill – Camphill Research Network. Je pestrou kolekcí patnácti multidisciplinárních esejí. Záměrem editorů bylo dosáhnout co nejširšího pohledu na různorodé vnímání tématu komunitní péče a oblastí s komunitní péčí spojených. Jednotlivé eseje zkoumají bariéry, na které lidé s postižením každý den narážejí (problémy s bydlením, pracovními příležitostmi, profesionální zdravotní péčí, přijetím okolní společnosti aj.), ukazují současnou praxi komunitní péče z pohledu různých oborů a nabízejí náhled do záměrně vytvořených komunit v různých zemích světa. Kniha je určena všem, kteří se zabývají výzkumem v oblasti komunitní péče, politikům, odborníkům, lidem pracujícím s jedinci s mentálním postižením, jakožto i rodinám těchto jedinců.

Vstupní esej publikace pochází z pera jednoho ze dvou editorů knihy a zastupuje tradiční úvod knihy. Robin Jackson představuje tři klíčové koncepty poskytování péče mentálně postiženým lidem – komunitu, komunitní péči a inkluzi – a nastiňuje, jak mohou diskuze o inovativních formách poskytování sociální péče

(včetně záměrně vytvořených podpůrných komunit různého druhu) podnítit a uvést v praxi zásadní změny potřebné ke zvýšení kvality života lidí s mentálním postižením. Jackson vyzdvihuje zejména šest kvalit záměrně vytvořených komunit – vzájemnost, rytmičnost, pohodu každého člena, klidné prostředí, ekologickou citlivost a ekonomickou udržitelnost –, které mentálně postiženým jedincům žijícím v komunitách zaručují kvalitní a plnohodnotný život.

Se vstupní esejí tematicky koresponduje esej poslední a společně tak tvoří logický rámec celé publikace. Michael Kendrick analyzuje možné definice a pojetí *komunity*, které mnohdy vedou k zavádějící interpretaci, jež nás přivádí k mylné domněnce, že komunita je automatickým zdrojem „dobrého života“. Reálná podoba komunity však, jak uvádí Kendrick, spočívá v obtížném balancování mezi sebestředností a zodpovědností, v těsném vztahu mezi komunitním životem zahrnujícím i mentálně postižené jedince a naopak separací těchto lidí ze široké společnosti atd.

Inkluze je v Evropě bezesporu významným tématem posledních let – ať už je to inkluze mentálně postižených, seniorů, či menšin. Simon Jarett nastiňuje, jak nepřátelských bylo posledních 150 let k mentálně postiženým lidem, ačkoli jejich vyloučení, zanedbávání a případné zneužívání je ve skutečnosti v dějinách lidstva historickou anomálií právě jen oněch posledních 150 let.

Historii se věnují i další dílčí části publikace. Robert Cummins nás provádí vývojem přístupu rodiny a společnosti k mentálně postiženým od starověku až po současnost, kde se zaměřuje na Velkou Británii a Austrálii. Popisuje vývoj od jednoznačně negativního postoje ve starověku přes středověké odkládání těchto dětí u dveří kostelů a vznik sirotčinců k novověkému úsilí veřejnosti separovat takto postižené jedince od zbytku společnosti. Otázkou, kterou si Cummins pokládá, je, co bude ve vývoji přístupu k mentálně postiženým následovat teď, ve 21. století? Jako příklad možného vývoje zmiňuje *National Disability Insurance Scheme*, jednu z nejvýznamnějších společenských reforem v nedávné historii Austrálie.

Říká se, že dějiny jsou psány perem vítězů. Toto tvrzení můžeme aplikovat i na problematiku mentálně postižených jedinců a jejich inkluze, nebo naopak separace od tzv. mainstreamové společnosti. Zpravidla jsou to *zdraví* přihlížejíci, kteří popisují život lidí postižených handicapem, ne postižení sami. Publikace přináší seznámení s výzkumem, jehož výstupem byly životní příběhy pronesené lidmi s mentálním postižením (Milner & Mirfin).

V publikaci se ve spojitosti s mentálně postiženými lidmi objevuje i další, v současnosti velmi aktuální téma – internetová virtuální realita a sociální sítě a jejich vliv na člověka. Molka-Danielsen a Balandin se věnují problémům a příležitostem, které virtuální realita a sociální sítě mohou přinést mentálně handicapovaným lidem. Poukazují na potřebnost longitudinálních výzkumů, které by zkoumaly možné bene-

fity a rizika užívání sociálních sítí mentálně postiženými jedinci.

Publikace přináší i kontroverzní zamyšlení nad procesem vyloučení osob s mentálním postižením mimo běžný život naší společnosti a ptá se, nakolik za danými procesy stojí podvědomá snaha „zdravé“ populace (a to snaha společnosti i jednotlivců) odsunout jedince s mentálním postižením za hranice našeho světa, a tím ochránit naše vlastní pojetí sebe sama jako tzv. zdravého člověka. Cortbett se domnívá, že by úsilí společnosti mělo vést k uvědomění si, že se společnost nedělí na *nás* a *ostatní*, ale že *my* všichni patříme mezi *ostatní*, což by mělo vést k přirozeně inkluzivní společnosti.

Další z autorů (Flood) přináší obavy z úrovně práce s léčivými v komunitách, ve kterých žijí lidé s mentálním postižením. Lékařská diagnostika je dnes již na vysoké úrovni. Mentálně postižení lidé však často mají více než jednu poruchu či nemoc a přístup lidí zodpovědných v komunitě za podávání léčiv těmto lidem by měl být na skutečně profesionální úrovni. Flood poukazuje právě na problematiku této oblasti komunitního života, jenž je sdílen zdravými lidmi i lidmi s mentálním deficitem.

Další úhel pohledu na komunitu přináší McKanan, který záměrně vytvořené komunity (mezi které patří i Camphill), v nichž sdílí domov mentálně postižení a lidé bez postižení, vyzdvihuje jako místa, která působí preventivně na současné hrozby demokracie. McKanan vybral jako úspěšný příklad efektivního posilování postavení osob s mentálním postižením

ve společnosti model Camphillu a vyzdvihl skutečnost, že v camphillech je s těmito lidmi zacházeno jako s plnohodnotnými obyvateli komunity, a ne pouze jako s příjemci služeb sociální péče.

Pozitivně jsou camphilly a další záměrně vytvořené komunity vystiženy i v další esejí, která se zaměřuje na popis poslání a fungování jedné konkrétní komunity – Camphill Village Kimberton Hills v Pensylvánii. Diedra Heizmanová nastiňuje zajímavou myšlenku, že pokud sjednotíme lidi z různých prostředí, různého věku a schopností do vzájemných a autentických vztahů, umožníme, aby společně vytvořili to, čeho by jinak bylo obtížné dosáhnout – skutečně inkluzivní a široce propojené komunity.

Na příspěvek Diedry Heizmanové navazuje svou esejí druhý z členů editorského týmu, Maria Lyonsová, která poukazuje na další důležitý aspekt ovlivňující úspěšnost inkluze mentálně postižených jedinců do široké společnosti. Za klíčovou složku ve strategiích pro zlepšení úrovně komunitní spoluúčasti a začlenění lidí s mentálním postižením považuje Lyonsová způsob, jakým je vnímán proces práce a přístup k ní. Jako příklad uvádí opět Camphill, který poskytuje alternativní přístup nejen ke zdravotnímu postižení, ale i k práci, v níž je důraz kladen více než na výdělek na kvalitu služby a osobní naplnění pracujícíchho.

Publikace přináší rovněž výsledky výzkumu americké univerzity ve Vermontu, jehož součástí bylo zavedení podpůrného programu zaměstnanosti pro studenty s mentálním postižením. Jak uvádí Dague,

dvouletý program *Thing College Vermont* přinesl devadesítiprocentní míru zaměstnanosti jeho účastníků. Nyní se čeká na jeho zopakování v dalších vermontských školách.

Chris Walter, jeden z garantů baka-lářského programu Sociální pedagogika na univerzitě v Aberdeenu, přináší v publikaci poznatky z vlastní účasti v rezidenčním programu pro děti s mentálním postižením a jejich rodiny v Číně. Zajímavé je Walterovo zjištění, že konfuciánský důraz na konsenzus a harmonii může vést k „individuální pohodlnosti“ a neochotě riskovat nesouhlas společnosti. To se, jak uvádí Walter, promítá do skutečnosti, že je v čínské společnosti značně rozšířený negativní pohled nejen na jedince s mentálním postižením, ale i na jejich rodiny, což v Číně značně problematizuje jakoukoli inkluzi.

Pohled do dalších, pro nás vzdálených končin, přináší Vinh Tho, která nás v publikaci seznamuje se založením a stabilizací Peaceful Bamboo Family – jediné camphillské iniciativy ve Vietnamu. Zajímavou myšlenkou, kterou Vinh Tho přináší, je poznatek, že lidé s mentálním postižením – jak ukazuje nejen tradice camphillských komunit, ale i Garvaldských komunit a dalších – mohou být při inovacích a sociálních experimentech, velmi přínosní.

Publikace editovaná Robinem Jacksonem a Marií Lyons je souhrnem aktuálních výzkumů zaměřených zejména na postavení jedinců s mentálním postižením v komunitách a s tím spojené komunitní péče. Ukazuje praktické příklady z různých oborů a různých zemí, které by se mohly stát

inspirací pro zatím stále ještě v zárodku ležící činnosti dosud jediné komunity Camp-hill v Čechách a přispět k potenciálnímu vzniku dalších komunit a iniciativ, stejně jako poskytnou podněty dalším institucím či neziskovým organizacím, jejichž cílovou skupinou jsou právě mentálně postižení lidé. Dle mého názoru svým obsahem splňuje očekávání editorů a může být přínos-

sem pro studenty, výzkumníky, odborníky z řad sociálně pedagogické i speciálně pedagogické oblasti, stejně jako pro ty, kteří se zabývají životem v komunitě. Českým čtenářům zároveň nabízí pomyslné otevření okna do problematiky u nás dosud málo známé.

Šárka Klímová